

14434:1-19.

ACC. N:R M.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Nils Ekstrand, Malmö
 Härad: Torna Berättare: " " "
 Socken: Överlö Berättarens yrke: f. d. postkontorshjälpsman
 Uppteckningsår: 1958 Född år 1882 i Överlö

Begravning. s. 1-19.

LUF 70

Luf 70
1.Dödsbudskapet

Vid inträffade dödsfall blevo i allmänhet de närmast boende släktingarna snarast möjligt underrättade genom personliga bud. Dagen efter dödsfallet företogs själaringning i församlingens kyrka. Everlövs kyrkklockor skilde sig från de flesta andra kyrkklockor i orten genom sin ~~genomsim~~ vackra och välljudande klang och hördes i det närmaste över hela församlingen och därutöver på en del håll. Detta gjorde ju, att nyheten om att ett dödsfall inträffat i församlingen blev känt genom själaringningen efter att det inträffat. Efter det man hört ringningen blev man givitvis angelägen om att få veta vem den avlidne var. Om därför ett par personer träffades blev det i regel den första frågan man ställde till varandra, om vem det kunde vara som var död och som det ringt för. På så sätt gick nyheten från man till man och var ganska snart känd över hela församlingen. Att någon särskild person gått omkring i gårdarna och meddelat dödsbudet, har jag ej hört omtalas. Jag vet ingen där på orten på den tiden som var i besittning av svenska flaggan, varför någon flaggning på halv stång ej kunde komma i fråga som ett tecken på att familjen fått sorg. När man börjat införa dödsannonser i tidningarna eller vem som börjat med detta, vet jag ej. Ej heller ^{känner} jag till när man började med att sända ut tryckta bjudningskort till begravningen. Var det en person ur ar-

betareklassen som avlidit inskränkte sig begravningsgästerna relativt sett till de närmaste släktingarna. Gårdsägarna däremot hade sina s.k. gilleslag, större eller mindre, som ibland kunde röra sig om ett hundratal personer eller däröver som med sin närvaro hedrade den döde under färden till hans sista vilorum.

Den döde.

Med undantag för när min fru gick bort, har jag aldrig i hela mitt liv varit närvarande vid någon dödsbädd, varför jag stort sett ej kan besvara de i detta stycke framställda frågorna. Det enda jag kan minnas, att jag hört omtalas i detta sammanhang är, att man brukat lägga en duk över ansiktet och att man i vissa fall lagt ett mynt på ögonlocken för att hålla dessa nere, samt att man ibland som en sista åtgärd i samband med svepningen efter det liket lagts i kistan, satt en blombukett i ena handen på detsamma och placerat en spålbok på bröstet.

Svepning.

Något av det första man företog sig efter ett dödsfall var att hos någon snickare i orten, i flesta fall hos snickare Andersson i Stora Rödde, beställa likkistan, vilken var färdig för avhämtning efter ett par à tre dagar. Så snart kistan hämtats hem ordnade man omedelbart med svepningen. Till utförandet av svepningen brukade man anlita en äldre kvinna som var man vid sådant arbete, men jag kan ej erinra mig hennes namn. Enligt vad jag hört berättas så

kläddes liket först i skjorta eller linne och sveptes därefter i ett lakan. I enstaka fall har jag hört omtalas, att den döda själv i livstiden lagt undan visst material, vilket hon uttalat som sin yttersta vilja vara, att detta skulle användas till hennes svepning. Jag nämner detta i feminin form, enär jag endast hört detta om kvinnor. Huruvida någon ikläts sin brudgumsskjorta i samband med svepningen, vet jag ingenting om. Att någon lagts i kistan fullt påklädd, har jag aldrig hört omtalas, ej heller att man satt strumpor på fötterna. Angående krut känner jag ej något till.

Liket lades i kistan så snart denna hunnit anskaffas. Att man svept unga flickor som brudar, är ju möjligt att det kan ha förekommit, i de fall då de avlidit kort tid innan sitt förestående planerade bröllop, men därom vet jag inget. Att detta förekommit med små flickor har jag ej heller hört omtalas. Jag har ej heller hört omtalas, att man vidtagit några särskilda åtgärder för att den döde ej skulle gå igen. Jag vet visserligen ingenting om, att man genom beröring med liket sökt bot för sjukdom, men man var ju på den tiden ganska skrockfull, så jag skulle inte hålla det för otroligt att det kunde ha inträffat i vissa fall. Ringar och smycken tog man i största allmänhet från den döde, undantag kunde väl finnas.

Likkammare.

Som likkammare användes i regel den s.k. sommarstugan som mörklades antingen genom att stänga till de yttre fönsterluckorna där

sådana funnos. I nyare uppförda boningshus hade ju dessa uteslutits, och brukade man då istället hänga filter eller andra vävnader för fönstren. Ibland ställde man ut kistan på logen, vilken då smyckats som likrum med tillhjälp av vävnader eller takan samt med grönska, då sådan fanns att tillgå. Kistan ställdes upp på ett par bockar eller stolar. Jag har inget minne av, att jag sett tända ljus vid kistan, men omöjligt är det ju inte utan att det kan ha förekommit i vissa fall.

Man skruvade i allmänhet ej locket på kistan förrän begravningsdagen efter det begravningsgästerna anlant för att de som så önskade skulle få se den döde. Likvaka vet jag ingenting om, att det förekommit.

Kistan.

Kistan hade till formen samma utseende som nutida likkistor, den var så gott som alltid svartmålad med trätjära. Efter målningen innan denna torkat hade kistan överströtts med ett tunnt lager av strid-grus som fastnade i målningen efter hands som denna torkade. Som jag ovan nämnt förfärdigades kistorna helt och fullt av snickarremästare Andersson i Stora Rödde, förnamnet har jag glömt. Man köpte ju också likkistor i Weberöd och Sjöbo, men huruvida dessa voro fabriksgjorda, vågar jag ej uttala mig om. Kistan var alltid till hälften eller något mera fylld med hyvelspån, på vilken den döde lades.

Likvaka vet jag ingenting om, att det förekommit.

Att det förekommit att vissa av den avlidnes ägodelar eller andra föremål nedlagts i kistan eller att dylika föremål blivit funna vid gravöppning, har jag aldrig hört omtalas. Någon särskild som det tillkom att tillsluta kistan, vet jag intet om. Kistan tillslöts och fästes med skruvar försedda med uppåtstående kors.

Likbår. Jag såg aldrig att likbår användes, men jag har ett svagt minne av att jag sett en sådan uppställd mot väggen i vapenhuset i kyrkan. Någon speciel likvagn fanns ej i församlingen på den tiden. När sådan började komma till användning eller om den överhuvudtaget för närvarande finns inom socknen, känner jag ej till.

Utfärdstal har jag aldrig hört omtalas att det förekommit.

Utfärd. Vid utfärden från hemmet brukade kistan bäras ut av sex personer och placeras på en flakvagn. Kistan bars alltid med fotändan främst. Varför vet jag ej. Bruket att kasta något föremål eller ett ämbär vatten efter kistan då den bars från gården, vet jag aldrig ha tillämpats. Kistan bars såväl från gården till likvagnen som från denna till graven i första hand av söner till den avlidne där sådana fanns och vidare av de närmaste släktingarna, ^{som} med hänsynstagande till ålder och nära släktskap därtill blevo anmodade. För den händelsevuxnarsöners fanns buro de alltid längst bak, den äldste vid höger och den yngre vid venster sida. Alltså vid huvudet av den döde, och placerade sig de övriga bärarna under liknande omständig-

heter vid mitten och kistans främre ända, med de yngsta eller mest avlägsna släktingarna vid kistans fotända. Där ej söner eller släktingar funnos fick man utvälja bärare bland begravningsgästerna som genom vänskap eller på annat sätt stött den döde nära.

Begravningsprocessionen.

Begravningsprocessioner förekommo både åkande och gående. Även kombinerande sådana vid de tillfällen då inte skjutsarna räckte till för alla att kunna få åka. Närmast efter likvagnen i processionen kommo den avlidnes anhöriga och närmaste släktingar, därefter ordnade sig de övriga deltagarna i tur och ordning efter vars och ens eget omdöme ifråga om den plats i processionen han, med hänsyn till övriga deltagare, kände med sig att han hade sin plats. Var det en kombinerad procession gingo alla fotgängarna i grupp, men jag kan ej med säkerhet komma ihåg huruvida de gingo före eller efter de åkande. Var det fråga om enbart gående gick man i rotekolonn med fyra och fyra i varje led. Prestavar förekom ej. Något minne av att begravningskorsset burits i liktåget, har jag ej. Jag är ej fullt säker därpå, men jag tycker mig ha ett svagt minne av, att kistan haft tvenne föregångare utan prestaver under färden till kyrkogården, men att liktåget haft sångare som gått före, har jag ej sett eller hört omtalas. Ej heller har jag hört berättas, att man haft lejda kvinnor /gråtorskör/ som gått före kistan och grätit. Samma

ma förhållande ifråga om musiker, soldater eller förridare som föregångare till liktåget.

I begravningsprocesionen deltog både män kvinnor och barn i alla åldrar. Kvinnorna fördes i allmänhet av sina respektive män. Undantag härifrån kunde ju förekomma vid tillfällen då ej tillräckligt antal åkdon funnos tillgängliga. I dem som funnos fingo då i första hand beredas plats åt åldringar, kvinnor och de minsta barnen. Alla deltagarna i procesionen följde med fram till graven och bevittnade nedsänkningen av kistan i denna.

Församlingen var ju ej av så omfattande yttinnehåll, att det blev någon särskilt lång väg till kyrkan och följdakligen var man ej i behov av att göra uppehåll under färden. Jag har i varje fall ej hört omtalas att det förekommit, ej heller har jag hört sorgstenar omtalas.

Ankomst till kyrkan.

Efter ankomsten till kyrkogården, lyftes kistan ner från vagnen och bars direkt fram till graven utan att sättas ner på pallar eller dylikt. Bruket att föra in kistan i kyrkan för jordfästningen av liket, började då att tillämpas av en och annan bland "bättre folk" eller mera bemärkta personer, men ej mera allmänt. Kyrkan var då prydd med krukväxter eller grönt. Huruvida detta var förenat med särskild avgift, vet jag ej.

Jag har ej själv sett det, men jag vill minnas, att jag hört om-

7.

talas, att man tidigare vid något tillfälle lyft själspillingars lik över kyrkogårdsmuren. Jag vet aldrig att det inträffat under min tid, men begravningen av dessa skedde så obemärkt som möjligt. Huruvida ritualen var densamma som vid andra begravningar, känner jag ej till. Att begravningföljet vid något tillfälle gått runt kyrkan eller graven med liket före nedsänkningen, har jag ej hört omtalas.

Jordfästning.

Jag har inget minne av, att någon viss veckodag föredrogs framför andra som jordfästningsdag eller att det var någon skillnad mellan rika och fattiga därvidlag. Möjligen med någon övervikt för söndagen efter högmässan för fattigt folk. Angående likpredikan, kan jag ej lämna upplysning om, vad den innehöll i sin betraktelse över den hädangångne. Att anhöriga och vänner brukade hålla tal i kyrkan eller vid graven, vet jag mig aldrig ha hört, att det förkommit på den tiden. Att något i symboliskt syfte kastade mull på kistan efter jordfästningen, har jag ej sett eller hört omtalas, men däremot hade skyfflar placerats i jordhögen vid graven, med vilka begravninggästerna igenskottade graven omedelbart efter ceremoniens slut, innan de avlägsnade sig.

Huruvida det förekommit att vid jordfästning i kyrkan kistan stått kvar därstädes under högmässan, kan jag ej svara på, enär de

fall jag har minne av, då jordfästning förekommit i kyrkan alltid inträffat på en söckendag.

Själaringning skedde alltid dagen efter dödsfallet, och utfördes av en mansomhade förordnande till att sköta om all ringning och som samtidigt fungerade som kyrkovaktmästare, då så erfordrades. Han hade ej full sysselsättning som sådan. Någon särskild utmärkelse ifråga om ringningen för en man, kvinna eller barn, var väl endast den, att det ringdes kortare tid för ett barn än för en äldre person. Gravöppningsringning förekom ej.

Begravningsringning förekom vid alla jordfästningar, undantagandes självspillingars. Då begravningsståget närmade sig kyrkan började ringningen, vilken, om jag ej minns fel, pågick till dess begravningsceremonien var över. Någon ringning efter jordfästningen, har jag ej något minne av, att det förekom. Huruvida ringningen var förenad med avgift, vågar jag ej yttra mig om, men det är väl ganska troligt att så var förhållandet, när detta ingick förmodligen som en löneförmån för den som utförde detta arbete. Tacksägelseringning eller testamentsringning, har jag aldrig hört omtalas.

Återfärd.

Att likföljet vid återfärden till hemmet taget en annan väg, har jag ej hört omtalas, Man körde ju hem i raskare takt, men att man skulle köra särskilt fort eller att detta skulle ha någon betydelse, har jag ej hört något om. Det var ju ej så noga med ordningen under

hemfärden. Man gav sig i allmänhet iväg efterhand som man blev färdig även om man i viss mån så gott det gick sökte komma i samma ordning som man haft tidigare. Detta kunde ju av utrymmesskäl ställa sig ganska svårt. Vägen var ju ganska smal och gick ej att vänta på var som helst.

Förebud av liktåget. Här om vet jag intet.

Begravningskalas.

Begravningskalas har förekommit så länge jag kan minnas och har säkerligen varit brukligt sedan mycket lång tid tillbaka. De kallades helt enkelt begravning eller gille och hölls alltid efter begravningen, men även före likprocesionens avfärd till kyrkogården blövo begravningsgästerna bjudna på kaffe med tillbehör. Den dödes familj eller närmaste anhöriga stodo för värdskapet. Bjudna blevo först och främst hela släkten och vidare hela det gilleslag som familjen tillhörde, prästen och ofta även klockaren och skolläraren. Kalasen hölls alltid i sorgehuset. Enligt vad jag låtit mig berättas, så har man på senare tiden, dels begagnat sig av Östarps gästgivaregård och dels av byggdegårdarna som samlingslokaler för dylika kalas eller gillen. Begravningskalasen kunde i vissa fall räcka i tre dagar, då familjen hade så stort gilleslag, att man av utrymmesskäl ej kunde ha alla på en dag. Första dagen kommo släktingarna och de närmaste umgängesvännerna. Andra dagen för övriga tillhörande gilleslaget men

10.

som man under vanliga förhållanden ej hade något umgänge med och tredje dagen de familjer av arbetarebefolkningen som man brukade anlita till hjälp i arbetet med gårdens skötsel vid förekommande tillfällen då man hade behov av hjälp med arbeten som ej kunde uppskjutas och som ej kunde medhinnas av gårdens eget folk, såsom vid höstarbete och dylikt. Dessutom brukade man bjuda understödstagarna i församlings fattighus. De närmaste anhöriga och näratsläktingar voro i regel med alla dagarna. Någon traktering förekom ju även vid fattigbegravningar, allt efter råd och lägenhet.

Om det var några maträtter som särskilt hörde till begravningskalas^{en} lasen, vet jag inte, men middagen brukade räcka i tre timmar och bestod av en massa rätter av olika slag. Det är ju inte lätt att efter så lång tid kunna komma ihåg och redogöra för matsedelns utseende. Personligen har jag ej varit med som gäst vid något större begravningskalas, men vid jultiden 1890 hade jag som åttaårig pojke äran att bliva bjuden till ett guldbröllop som hade anordnats till samma form och storleksordning som ett större begravningskalas. Det var en f.d.lantbrukare Hans Nilsson och hans hustru Margareta, Kumlatofta n:r 1 som i anledning av deras femtioåriga äktenskap ställde till med ett större kalas, vilket räckte i tre dagar, av vilka jag fick vara med den andra och tredje. Andra dagen i min faders sällskap och den tredje i min mormoders sällskap. Denna upplevelse står ganska klar för mitt minne och jag skall här söka relatera händelseförloppet

sådant jag har minne av, att det avlöpte ifråga om vad som serverades vid denna middagsmåltid den första dagen jag var med, andra dagen var något enklare. Man började med en smörgås till grönsoppa med frikadeller i och soppkött till, efter denna en fiskrätt därefter någon slags stek, antagligen oxstek, enär man slaktat en kviga till kalset. Nästa rätt bestod av fågel, gås anka eller höns, kokt eller stekt, kan jag ej riktigt komma ihåg, och till sist risgröt med mjölk. Detta är vad jag kan komma ihåg, möjligen kan jag ha glömt vissa smårätter och delikatesser som man stack emellan med. Det hela kompletterades med öl och åtskilliga snapsar. Till allra sist kom så efterrätten som bestod av spettkaka och flera olika sorters tårter. Bakverken voro ju alla gåvor som kommit till gillesgården i form av förning och man var ju angelägen om att alla bakverken skulle passera runt för att vederbörande skulle få tillfälle till att få se och smaka sin egen förning. Hur folk kunde konsumera så mycket mat på en gång, är mig ännu en gåta. Vad det angår mitt eget vidbekommande vid omnämnda kalas eller gille, så orka jag ju inte taga del av alla rätterna. Jag hade ju inte förstånd till ^{att} moderera mitt upplägg på tallriken i början utan lade upp för mycket av vad som först kringbjöds. Resultatet blev att jag ganska snart måste avstå från vad som senare bjöds. Jag har ännu minne av, att jag med tårarna i ögonen och gråten i halsen kände lednaden över, att jag måste

låta den ena efter den andra av de under vanliga förhållanden så begärliga maträtterna passera förbi mig utan att kunna röra dem, isynnerhet som det var sådan mat som man ej var bortskämd med att bli bjuden på i vardagslag.

Cirka ett halvt år efter detta guldbräöllop dog guldbjuden. Det ordnades då med ett begravningskalas av samma storleksordning, vilket jag även var bjuden till sista dagen.

Dagen före kalaset på kvällen sände gästerna sina förningar till gillesgården.

Att dricka den dödes skål har jag ej hört omtalas, att det förekommit.

Kalasen brukade hålla på tills vid fyratiden på morgonen. Före hemfärden bjöds på mat för andra gången. Att någon plats lämnats obesatt, vet jag mig aldrig ha hört omtalas. Under de sista åren av min vistelse där på orten började man tillämpa att bjuda med kort till kalasen med anteckning om hämtning vid tio eller elvatiden på kvällen. Det blev alltså då ingen andra måltid vid begravningskalas. Annorlunda var det ju vid bröllop. Anledningen till förändringen härvidlag, kan jag ej uttala mig om. Kortspel förekom vid begravningskalasen, men ej dans. Efterkalas förekom så gott som alltid för arbetsfolket och de fattiga understödstagarna.

Kyrkotjänarnas avlöning.

Hithörande frågor har jag ej så stor kännedom om, att jag kan

besvara desamma.

Kyrkogård. Kyrkogården utsträckte sig runt kyrkan och var inhägnad med en gärdesgård av jord och sten. Någon särskild anordning, till förhindrandet av att någon klättrade över muren, fanns ej. Underhållet av kyrkomuren skedde genom kyrkovårdarnas försorg och kostnaderna härfor togs av de medel som i form av kyrkoskatt / kyrkotiende / uttogs av församlingsborna i samband med kommunalskatten. Träden på kyrkogården voro till största delen almar. Någon särskild ingång för likfölje fanns ej.

Gravplatser:

De flesta gårdarna hade sina bestämda gravplatser, där de egna familjemedlemmarna, men inga andra, jordades. Andra begrovs på någon ledig plats å allmanningen. Efter en viss tid grävde man upp äldre gravar. Jag har minne av, att man bland den uppkastade jorden vid gravöppningar kunde få se benrester. När man började köpa privat gravplats eller s.k. familjegravar, vet jag ej. Att viss del av kyrkogården ansågs mindre hedersam, kan man väl inte säga, men det ansågs ju förnämligare att bliva begravd framför än bakom kyrkan. Någon särskild del av kyrkogården, där man begrov barn eller i barnsäng döda kvinnor, fanns inte. Självspillingar blevo i allmänhet begravna på någon avskild plats bakom kyrkan. Direkta fattigkvarter, vet jag ingenting om, att det förekom. Dödfödda barn och barn som avlidet utan att ha hunnit bliva döpta samt ofullgångna

foster begrov man gärna i all tysthet någon kväll, men var någonstans på kyrkogården känner jag ej till. Hade man egen gravplats blevo de förmodligen begravdardar. Det är ju möjligt, att någon i äldre tider blivit begravd inne i kyrkan, men traditionen har ej haft något förtälja därom, vad jag vet.

Grav:

Graven grävdes en eller två dagar innan begravningen skulle ske, och gjordes cirka tre alnar djup. Var det djup tjäle i jorden måste man hugga upp den frusna jorden med tillhjälp av järnspett. Nogon särskild dödgravare existerade inte, men man brukade för detta uppdrag anlita den person som fungerade som kyrkvaktare och ringare. Vid gravöppning funna ben dolde man i den uppkastade jorden och kastade dem ned i graven igen i samband med igenskottandet av denna.

Gravvårdar:

Gravvårdar förekommo av olika typer och storlekar, från små liggande platter till högresta sådana. Vilka som voro allra äldst, kan jag ej säga, men det förekom en typ i form av ett kors med en cirka halv meter hög sockel, som det vill synas mig kunna vara med de äldsta. Några stora flata gravstenar med inskription på, vilka efter att ha flyttats från sina ursprungliga platser och placerats invid kyrkomuren voro förmodligen de allra äldsta. Jag kan bara inte erinra mig från vilken tid de härledde sig. De ha tydligen varit placerade över graven i liggande ställning från huvud till fotändan

ACC. N:R M. 14434:16.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16.

Enda skillnaden på gravvårdar för kvinnor och barn var att dessa stenar var mindre, i de fall de endast utgjorde en minnesvård över en person. I flesta fall var namnen på såväl föräldrar som ogifta barn upptagna på samma minnesvård. Trägravvårdar erinrar jag mig att en och annan förekom i form av kors. Jag kan ej med säkerhet uttala mig om huruvida gravvårdar av järn förekommo, men jag tycker mig ha ett svagt minne av, att jag sett sådana på kyrkogården där, men huruvida dessa voro gjutna eller smidda, vågar jag ej yttra mig om. När de första gravvårdarna av huggen eller slipad ^{kommit i bruk} granit, vet jag ej. De övriga frågorna i detta sammanhang, kan jag ej besvara.

Gravsmyckning:

Om det förtfarande är brukligt med gravkullar där på orten och hur de i så fall pryddes, vet jag ej, men på här ifrågavarande tid voro de vanliga. Gravplatserna kantades ofta med en buxboms- eller ligustronshäck och på kullen plantarede man rosor eller blommor, men vilka sådana som voro de mest vanliga, har jag inget minne av.

Eldbegängelse:

Eldbegängelse förekom ej vare sig i den församlingen eller i angränsande socknar.

Folktro om kyrkogården:

Någon särskild folktro knuten till kyrkogården eller den vigda jorden eller vad som därmed sammanhänger, känner jag ej till, men det är inte otänkbart utan att det fanns folk som hade sin tro knu-

ten till vissa omständigheter i förening med kyrkogården.

Andra begravningsplatser:

I församlingen finns en särskild begravningsplats, belägen på en backe i ett hörn av det markområde som tillhör prästgården. Den tillkom på 1850-talet. Enligt traditionen med anledning av, att två personer, man och hustru, båda hastigt avlidit. Man hade då miss-tänkt, att koleran, som då härjade i vissa delar av landet, varit i antågande och att nämnda personer blivit offer för denna pestsjuk-dom, och tilläts med anledning härav ej att ^{jordas} på kyrkogården tillsam-mans med andra döda. Enligt traditionen hade det emellertid senare blivit upptäckt, att döden förorsakats av, att vederbörande makar vid ett besök på någon offentlig lokal i Lund, i ett obehövt ögon-blick druckit av en giftblandad vätska som varit utsatt till dödan-det av flugor. Någon mera begravning å denna extra begravningsplats har sedan ej förekommit. En gravvård upptagande de begravdas namn m.m. står upprest på platsen, vilken jag själv under förliden sommar var och tittade på, men jag kan ej exakt komma ihåg det antecknade årtalet på densamma. Området är inhägnat med en i det närmaste nu åtplånad jordvall. Bårhus finns ej i församlingen.

Måjning i någon namnvard utsträckning förekom ej, vad jag kan kom-ma ihåg.

Kransar och minnestavlor:

Begravningskransar har varit i bruk; så länge jag kan minnas.

17.

Dessa voro till övervägande del tillverkade av konstgjorda blommor, men även pärlkransar voro ganska vanliga. Minnestavlor påminnande om någon avliden familjemedlem kunde man ju ofta få se på gårdarna upphängda på väggarna, men jag kan tyvärr ej stå till tjänst med lån av dylika, när jag ej har någon sådan att tillgå. I kyrkan har jag ej sett minnestavlor upphängda. Vem som tillverkade dessa minnestavlor, känner jag ej till, men troligen beställdes de i staden eller något större samhälle t.ex. Sjöbo.

Sorgdräkt:

Sorgdräkt brukades ej på den tiden i samma mån som senare, men man klädde sig alltid i svart, åtminstone till begravningar. Kvinnornas hattar hade ju då ej kommit till allmänt bruk, utan alla voro klädda i huvudkläden. Vid högtidliga tillfällen eller då man skulle vara fin begagnade man sig av sådana av silke eller siden försedda med frans eller bård av spetsar. Jag har inget minne av, att jag på den tiden sett männen iklädda sorgband.

Sorgtid:

Sorgtiden varade närmare ett år. Det tillkännagavs huvudsakligast genom att man avhöll sig från att bevista nöjesbetonade tillställningar. Ungdomen t.ex. från att delta i danstillställningar eller i andra nöjen.

Borgelig begravning förkom ej, ej heller ordensbegravningar. När inget ordenssamfund fanns vare sig där på orten eller i dess närhet

ACC. NR M. 14434:19

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

kunde ju några sådana begravningar ej ifrågakomma.

Militärbegravning:

Militärbegravning har ej förkommit där på orten, vad jag vet om.

Under min militärtjänst i Ystad åren 1902 - 1905 var jag med om militärbegravningar. Det var då brukligt, att en officer hedrades med en paraderande skvadron och en menig med en tropp i parad, men inga skott lossades. Jag har ingen vetskap om, att någon utländsk medborgare vistades eller blivit begravd där i socknen.

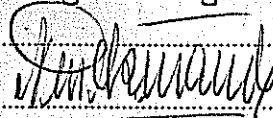
Begravningskassor och entreprenörer:

Ingen utav dessa inrättningar existerade där på orten, utan var och en stod själv för anordnandet av begravningen av sina anhöriga. Likvagnar och prestaver hade ej heller kommit till allmant bruk.

Jag har nu besvarat och redogjort för vad jag känner till av vad som efterfrågats i denna frågelista. Jag beklagar, att många frågor fått bli obesvarade.

Malmö i maj 1958.

Högaktningsfullt.

P. A. Jag har följande min pappa kvar. P. A.

Inskrivning i begravningsregistret för Ystad församling 1958